Wolt Enterprises Oy
Arkadiankatu 6
00100 Helsinki
info@wolt.com

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
00102 Eduskunta
tyv@eduskunta.fi

U 6/2022 vp
Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi työolojen parantamisesta alustatyössä (alustatyödirektiivi)

Wolt Enterprises Oy (myöhemmin Wolt) kiittää saamastaan mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto EU:n komission ehdotuksesta alustatyödirektiiviksi.

Alustatyö Woltissa
Wolt on suomalainen teknologiayritys, joka ylläpitää ja kehittää ravintolaruoan, päivittäistavara- ja vähittäiskaupan välitys- ja jakelumarkkinapaikkaa. Pääkonttorimme on Helsingissä ja toimimme tällä hetkellä 23 maassa ja yli 200 kaupungissa välittäen tuotteita yli 60 000 kauppiaalta yli 130 000 lähettikumppanin kanssa yli 15 miljoonalle aktiiviselle asiakkaalle. Wolt perustettiin vuonna 2014, ja nykyään työllistämme yli 5000 henkilöä toimialueillamme.

Lähettimallissamme lähetit voivat vapaasti päättää milloin ja miten he haluavat työskennellä. He voivat vapaasti päättää, mitkä toimitukset ottavat vastaan ja mitkä hylkäävät, eikä heillä ole velvollisuutta suorittaa toimituksia. He voivat työskennellä muille yrityksille (myös ollessaan kirjautuneena alustallemme) – ml. kilpailijoillemme – ja heillä on täysi mahdollisuus käyttää sijaista tai alihankkijaa. Tämä malli mahdollistaa ansaintamahdollisuuksien tarjoamisen monille ihmisille, koska alustallemme on hyvin helppoa tulla – lähettikumppaneillamme ei ole esimiehiä tai koeaikaa, emmekä aseta tiukkoja kieli- tai koulutusvaatimuksia.

Kyselytutkimusten perusteella lähettikumppanimme arvostavat tätä mallia. Teemme neljännesvuosittain kyselytutkimuksen lähettikumppaneillemme. Viimeisimmässä kyselyssämme lähetit arvioivat yhteistyötään kanssamme arvosanalla 4,28/5 ja tyytyväisyyttään ansioihinsa arvosanalla 3,86/5. Lähetit arvostavat erityisesti yrittäjyyden mukanaan tuomaa vapautta ja joustavuutta eli mahdollisuutta päättää, milloin tehdä työtä, mitä tehtäviä ottaa vastaan ja työn itsenäisyyttä. Tällaiselle joustavalle työlle on suuri kysyntä: Meillä on tällä hetkellä Suomessa yli 5000 lähettikumppania alustallamme ja yli saman verran vireillä olevia hakemuksia läheteiksi.

Lähettiemme ansiot ovat kilpailukykyisiä. Lähetit saavat korvauksen suorittamistaan toimituksista, ja he ovat ansainneet keskimäärin 15 € (+ ALV 24%) tunnissa siltä ajalta, kun ovat olleet kirjautuneena alustalle. Olemme sitoutuneet pitämään tulot kilpailukykyisellä tasolla. Verrattuna vastaavaan työsuhteiseen työhön, lähettien ansiot ovat vertailukelpoiset ja mahdollistavat yrittäjän kulujen kattamisen. Kilpailukykyisten ansioiden lisäksi meille on tärkeää myös lähettien turvaverkkojen

Wolt Enterprises Oy
Arkadiankatu 6
00100 Helsinki
info@wolt.com

kehittäminen. Lähettikumppanit ovat saman lakisääteisen sosiaaliturvan piirissä kuin yrittäjät ylipäätään ja lisäksi tarjoamme läheteillemme Suomessa ilmaisen vastuu- ja tapaturmavakuutuksen.

Todellisuuteen verrattuna alustatyötä koskeva julkinen keskustelu vaikuttaa toisinaan tarpeettoman kielteiseltä. Reilusti toteutettuna alustatyö tuo työmarkkinoille lisää vaihtoehtoja ja työntekijöille lisää mahdollisuuksia. Alustoilla työskenteleminen sopii erityisen hyvin ihmisille, jotka arvostavat joustavuutta ja vapautta päättää esim. työajoistaan. Alustatyö on yhdistettävissä muuttuviin elämäntilanteisiin, esimerkiksi opiskeluun, ja alustoille on useimmiten helppoa tulla tekemään työtä. Yrittäjänä alustoilla tehtävä työ ei tule syrjäyttämään ns. perinteisiä työsuhteita, koska suurin osa yhtiöistä ei pystyisi toimimaan ilman työsuhteeseen liittyvää direktio-oikeutta ja sovittuja työaikoja. Esimerkiksi taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestö OECD ei ole löytänyt näyttöä siitä, että kokonaisuutena alustatyö syrjäyttäisi normaaleja työsuhteita[1].

Woltin näkemyksiä alustatyödirektiivistä

Wolt kannattaa selkeitä ja yhteisiä pelisääntöjä alustatyöhön ja on aktiivisesti peräänkuuluttanut myös EU-tason alustatyön sääntelyä. Pidämme myönteisenä direktiiviehdotusta työolojen parantamisesta alustatyössä, koska uskomme, että se voi selventää itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevia sääntöjä ja kehittää alustatyötä tekevien asemaa esimerkiksi mahdollistamalla paremmat sosiaaliset turvaverkot sekä lisäämällä ns. algoritmisen johtamisen avoimuutta. On tärkeää, että ehdotuksessa tunnustetaan, että monet digitaalisten alustojen välityksellä työskentelevät ovat todella itsenäisiä ammatinharjoittajia.

Ehdotuksessa on kolme keskeistä painopistealuetta, joita kaikkia Wolt tukee:

- Työoikeudellisen statuksen selventäminen
- Algoritmisen johtamisen avoimuuden lisääminen
- Tietojen jakaminen viranomaisten kanssa

Sen lisäksi, että direktiivi selventää alustalla työtä tekevien asemaa, se sisältää myös tervetulleita toimenpiteitä, joilla parannetaan heidän asemaansa. Ehdotuksen mukaan alustoilla olisi jatkossa mahdollisuus tarjota enemmän suojaa ja etuja itsensätyöllistäjille ilman, että nämä myönteiset ja vastuulliset toimenpiteet lisäisivät oikeudellista riskiä siitä, että kyseiset itsenäiset ammatinharjoittajat katsottaisiin myöhemmin työntekijöiksi.

Direktiiviehdotuksen lisäksi arvostamme myös niitä täydentäviä toimia, joita Euroopan komissio suunnittelee varmistaakseen itsenäisten ammatinharjoittajien paremman suojan, nimittäin itsensätyöllistäjien mahdollisuutta neuvotella kollektiivisesti ehdotetun kilpailupolitiikan suuntaviivaluonnoksen mukaisesti.

Työoikeudellisen statuksen selventämiseksi komissio ehdottaa kumottavissa olevaa työsuhdeolettamaa, jonka mukaan alustatyön tekijän oletetaan olevan työsuhteessa alustaan, kun direktiiviehdotuksessa luetelluista viidestä kriteeristä kaksi täyttyy. Ehdotuksen mukaan lopullinen työsuhteen olemassaolo ratkaistaisiin kansallisen työlainsäädännön perusteella, mutta käytännössä työsuhdeolettama ja sen kriteeristö tulisivat ohjaamaan kansallista lainsäädäntöä ja sen tulkintaa todennäköisesti hyvin vahvasti.

[1] Schwellnus, C., et al. (2019), "Gig economy platforms: Boon or Bane?", OECD Economics Department Working Papers, No. 1550, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/fdb0570b-en

Wolt Enterprises Oy
Arkadiankatu 6
00100 Helsinki
info@wolt.com

Ehdotetuissa kriteereissä on mielestämme muutamia haasteita. Ensimmäinen haaste liittyy kriteeriin "palkitsemisen ylärajan tosiasiallinen määrittäminen tai asettaminen". Woltin alustalla lähetit ovat palvelusopimuksen perusteella toimeksiantosuhteessa Woltiin, jolloin Wolt asiakkaana ostaa palveluja heiltä. On epäselvää, kuinka Wolt voisi tehdä palvelusopimuksia "määrittämättä tai asettamatta tosiasiallisesti palkkion ylärajoja", koska Wolt on lähetin sopimuskumppani. Millään muulla talouden osa-alueella ei ole yritysten välisiä sopimuksia, joissa palvelujen hankkija ei pystyisi asettamaan hintatasoa, jolla se on valmis ostamaan palveluita.

Toinen haaste liittyy kriteeriin "työn suorittamisen valvonta tai työn tulosten laadun varmentaminen, mukaan lukien sähköisesti". Työn tulosten laadun varmistamatta jättäminen aiheuttaisi suhteettomia riskejä digitaalisille työtä välittäville alustoille ja niiden osapuolille sekä vaikuttaisi kielteisesti palvelujen loppukäyttäjiin. Yritykset haluavat oikeutetusti ylläpitää ja parantaa palvelunsa laatua, mikä olisi mahdotonta ehdotetun kriteerin oloissa. Muussa lainsäädännössä EU on halunnut varmistaa, että alustat toteuttavat asianmukaiset toimenpiteet käyttäjien turvallisuuden ja tuotteiden laadun varmistamiseksi. Ehdotettu kriteeri ei sovellu sellaisiin malleihin, kuten Woltin lähettimalli, jossa alusta ostaa toimituspalvelun lähetiltä. Ei ole olemassa muuta toimialaa, jolla toiselta yritykseltä palveluita ostava yritys ei saisi todentaa palveluja toimittavan yrityksen työn laatua ilman pelkoa, että toimittajaa pidetään yrityksen työntekijänä.

Woltin mielestä direktiiviehdotuksen kriteeristöä voitaisiin kehittää selkeämmäksi ja paremmaksi korvaamalla ne EU-tuomioistuimen Yodel-lähettipalvelua koskeneessa ratkaisussaan[2] määrittämillä kriteereillä. Tällöin direktiiviehdotus tukeutuisi jo olemassaolevaan oikeusperustaan. Yodel-ratkaisun mukaisesti työsuhdeolettama olisi voimassa, jos yksikin seuraavista ehdoista täyttyy:

- Alusta ei salli ammatinharjoittajien valita työaikaansa
- Alusta ei salli ammatinharjoittajien käyttää sijaista
- Alusta ei salli ammatinharjoittajien hylätä tehtäviä
- Alusta ei salli ammatinharjoittajien tarjota palvelujaan muille kolmansille osapuolille

Samalla tulisi säätää, että työsuhdeolettamaan liittyvien kriteerien lista olisi tyhjentävä, jolloin työsuhdeolettaman soveltamisessa varmistettaisiin yhteinen eurooppalainen malli ja samat säännöt kaikissa jäsenmaissa.

Wolt kannattaa lähettien etujen parantamiseen tähtäävää direktiivin johdanto-osan kappaletta 23, jonka mukaan alustat voisivat tarjota etuja ja suojaa itsenäisille ammatinharjoittajille sen vaikuttamatta työoikeudelliseen harkintaan alustoilla työtä tekevien asemasta. Tätä kohtaa voitaisiin vahvistaa nostamalla kyseinen johdanto-osan kappale 23 direktiiviehdotuksen varsinaiseksi artiklaksi.

Huomioita Suomen kannasta alustatyödirektiiviin

Wolt pitää perusteltuna, että Suomen periaatteellinen kanta direktiiviin on myönteinen. Direktiiviehdotuksen keskeinen osa on alustatyöntekijöiden oikeudellisen aseman selkeyttämiseen tähtäävä työsuhdeolettama, jota koskevaa kantaansa Valtioneuvosto aikoo vielä selvittää. Tämä on ymmärrettävää sitä vasten, että kyse on todennäköisesti melko laajakantoisia vaikutuksia aikaasaavasta instrumentista. Woltin näkemyksen mukaan direktiiviehdotuksen työsuhdeolettamaan liittyvien kriteerien kehittäminen olisi tärkeää, jotta siitä saataisiin aidosti toimiva väline. Kriteerien tulee olla

[2] Order of the Court of Justice of 22 April 2020, B v Yodel Delivery Network Ltd, C-692/19, ECLI:EU:C:2020:288 (link).

Wolt Enterprises Oy
Arkadiankatu 6
00100 Helsinki
info@wolt.com

mahdollisimman selkeitä ja päteä erilaisiin tilanteisiin ja toimintamalleihin alustoilla. Woltin mielestä kriteerien korvaaminen EU-tuomioistuimen Yodel-lähettipalvelun tapauksessa käyttämillä kriteereillä olisi askel juuri tähän suuntaan. Suomen kantaa voitaisiin tarkentaa tähän selkeään suuntaan.

Algoritmisen johtamisen läpinäkyvyyden lisääminen on tavoite, jota myös Wolt kannattaa. Tältä osin haluamme huomioida, että yhteisön tasolla on valmistelussa myös muita aihepiiriä koskevia sääntelyhankkeita, muun muassa tekoälyn regulaation nimissä. Tältä osin olisi varmistettava, että ei luoda päällekkäistä sääntelyä ja kannatettavien tavoitteiden saavuttamiseen pyritään tehokkain keinoin välttäen ylimääräistä hallinnollista taakkaa. Lisäksi alustatyötä koskevassa direktiiviehdotuksessa on periaatteellisella tasolla ongelmallista, että algoritmiseen johtamiseen liittyvät uudet oikeudet olisivat laajemmat työsuhteessa alustoilla työskenteleville kuin yrittäjänä toimiville (Artikla 10). Tavoitteena pitäisi ennemmin olla kaventaa työntekijöiden ja yrittäjinä toimivien sosiaaliturvaan, etuihin ja oikeuksiin liittyviä eroja.

Toivomme, että Suomi voisi kannattaa alustoilla työtä tekevien aseman parantamista kannattamalla direktiiviehdotuksen johdanto-osan kappaleen 23 kohottamista varsinaiseksi artiklaksi. Tuon kappaleen mukaan alustoilla olisi jatkossa mahdollisuus tarjota enemmän suojaa ja etuja itsensätyöllistäjille ilman, että nämä toimet lisäisivät oikeudellista riskiä siitä, että kyseiset itsenäiset ammatinharjoittajat katsottaisiin myöhemmin työntekijöiksi.

Lisätiedot
Olli Koski, Pohjoismaiden yhteiskuntasuhdejohtaja
puh. +358505419645
olli.koski@wolt.com